

Kirándulás a Janiculusra

Krutsay Miklós dr.

Az olaszul Gianicolónak nevezett 88 m magas domb a Tevere jobb partján fekvő Trastevere városrészben húzódik, Észak-Dél irányban. (Nem tartozik a bal parton épült ókori Róma hét dombja közé.) Gerincén, a Passeggiata del Gianicolon a 870-es és a 115-ös autóbusz közlekedik. Az előbbi a Corso Vittorio Emanuele II nyugati végét keresztező Via Paoláról indul.

Képzletbeli utazásunkban a II. Viktor Emánuel-hídon a Tevere felett átkelve és a Janiculuson felfelé haladva egy gyermekkórház mellett találjuk a XV. sz.-béli Sant'Onofrio (Szt. Onofriusz) templomot és kolostort (1. kép). Az előkertben szökőkút hűsíti a levegőt. A templomot Szt. Jeromos remetéi (2. kép) 500 éven át gondozták a rend 1933-ban történt kihalásáig. 1945-től a Jeruzsálemi Szent Sír Rend székhelye. Bejáratától jobbra a falon B. Nicola da Forca Palena (†1449), a kolostort alapító prior sírköve (ő maga a főoltár alatt van eltemetve, 3. kép). A jobb 1. kápolna után a falon P. Pintornak, VI. Sándor orvosának fehér sírköve (†1503). Az apsis freskóit Szűz Mária életéről B. Peruzzi készítette (1506, 4. kép). A bal harmadik kápolnában a rendkívüli nyelvtelenséggű G. Mezzofanti (†1849, 5. kép) bíboros síremléke áll, aki 38 nyelven beszélt folyékonyan, és további 30 nyelven meg tudta magát értetni. Magyarul verset is írt. A bal első kápolna Torquato Tasso (†1595) költő sírhelye, akinek „A Felszabadított Jeruzsálem” c. eposza az olasz irodalom klasszikus művei közé tartozik. A költő elborult elmével a kolostorban halt meg, ahol egy kis múzeum is emlékeztet rá.

Az út jobbra ívelő, második hajtűkanyarjánál annak a villámsújtotta tölgyfának maradványait jelzi emlékmű, amelynek lombjai alatt egykor Tasso gyakran megpihent. Mellette az újkorban kis amfiteátrum épült. A balról látható 20 m magas világítótorony, az Argentínában élő

olaszok adománya volt. Az olasz nemzeti színeket (piros, fehér, zöld) sugározza.

Tovább haladva, jobbra, a ligetben találjuk Garibaldi első feleségének és harcostársának, a brazil Anita Garibaldinak (†1849) bronzszobrát és sírját (6. kép). Az ágaskodó lovon ülő, harcias nő egyik kezében pisztolyát, a másikkal csecsemőjét tartja. (28 évesen, terhes állapotban, maláriában halt meg egy tanyán.)

A domb platóján balról, a fák között híres garibaldisták márvány-mellszobrai, közöttük a magyar Türr István tábornoké (†1908, 7. kép). A keleti mellvédtől szép kilátás nyílik a városra. Ha dél körül innen lenézünk, láthatjuk, hogy alattunk, a domb oldalában lévő kazamatából néhány katona elővon egy kis gyalogsági ágyút (8. kép). Ebből minden nap déli 12 órakor lövést adnak le. A jelenetnek mindig nagy nézőközönsége van. Az ágyúzást – kezdetben még az Angyalvárból – 1847-ben IX. Pius pápa rendelte el, a városi templomok déli harangozásának pontosítása érdekében. (Addig a sekrestyések különböző időben, ötletszerűen húzták meg a harangot.)

A tér közepén Giuseppe Garibaldi, a IX. Pius által kiközösített nemzeti hős bronz lovas szobra (7. kép).

A buszról az aurelianusi falhoz tartozó Porta San Pancrazio nagy kapuépületénél leszállva, kelet-felé a Via Garibaldin rövidesen elérjük a Fontana dell'Acqua Paolat (10. kép). A hatalmas, márvány kútház V. Pál építtette 1613-ban G. Fontanával és F. Ponzióval, a helyreállított Traianus-féle vízvezeték végére. 1690-ben C. Fontana nagy medencével bővítette.

Tovább haladva, majd balra letérve a IX. sz.-ból eredő San Pietro in Montorio templomhoz jutunk, amelyet a spanyol ferencesek gondoznak. A XV. sz.-i, korai reneszánsz homlokzaton lévő rózsablak még a gótika hagyatéka (11. kép). A jobb első kápolnában Sebastiano del Piombo freskója: Jézus megostorozása (1518, 12. kép). A jobb 4. (del Monte-) kápolnában temették el éjjel, titokban, sírfelirat nélkül Innocenzo Ciocchi del Montét

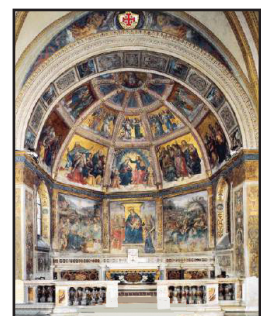
1. kép. A Sant'Onofrio előudvara.

2. kép. A jeromosrendi remeték öltözete és címere.

3. kép. Nicola da Forca Palena sírköve.

4. kép. Az apsis freskói.

5. kép. Giuseppe Mezzofanti bíboros.

6. kép. Anita Garibaldi szobra.

7. kép. Türr István mellszobra.

8. kép. A delet jelző ágyú.

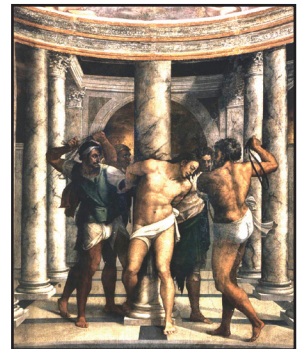
9. kép. Garibaldi szobra.

10. kép. Az Acqua Paola kútháza.

11. kép. A San Pietro in Montorio homlokzata.

12. kép. S. del Piombo: La Flagellazione.

(†1577), aki utcagyerekből lett Ciocchi del Monte bíboros kedvenc majmának gondozója. A később III. Gyula néven pápává választott bíboros annyira megkedvelte a fiút, hogy bátyjával örökbe fogadtatta és 17 éves korában bíborossá nevezte ki. Gazdag javadalmakkal halmozta el és bíboros államtitkárrá tette. A kettőjük közötti különös viszony sok gyanúsításra adott alkalmat. A bíborost gyilkosságok, nemi erőszak miatt bebörtönözték, többször

száműzték, de mindig bocsánatot nyert és a pápaválasztó konklávékon is részt vehetett. Itt nyugszik a családból Roberto de'Nobili is (†1559), akit 12 éves korában neveztek ki bíborosnak.

Afőoltárt 1523-tól 1809-ig Raffaello: La Trasfigurazione (Az Úr színeváltozása) c. képe díszítette (13. kép). Ekkor a franciák a képet elrabolták. Napóleon bukása után, sajnos, nem az eredeti helyére, hanem a Vatikáni Múzeumba

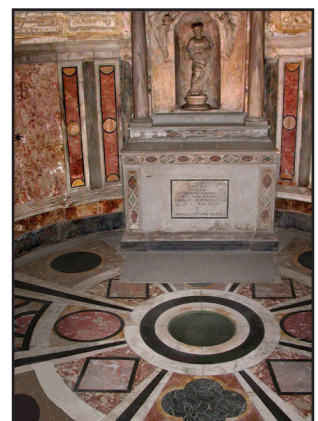
13. kép. Raffaello: La Trasfigurazione.

14. kép. A Raimondi-kápolna.

15. kép. A Tempietto.

16. kép. A Tempietto alsó kápolnája

került vissza. A főoltár előtt van jeltelen sírja a 22 éves Beatrice Cencinek, akit 1599. szeptember 11-én lefejezték, mert a család több tagjával szövetkezve gonosz apját meggyilkoltatta. A sírt 1798-ban a franciák feltörték. A római nép a fiatal leányt nem felejtette el, és minden évben misét mondanak érte a San Tommaso ai Cenci templomban. A bal 2. (Raimondi-) kápolnát G. L. Bernini tervezte (14. kép). Oltárán a dombormű Assisi Szt. Ferenc mennybevitelét ábrázolja (F. Baratta, 1646).

A szomszédos kolostor udvarán emelkedik D. Bramantenak a művészettörténetből jól ismert Tempiettoja (1502., 15. kép). A kis reneszánsz körkápolna mindössze 5 m átmérőjű. A legenda szerint ezen a helyen feszítették keresztre Szt. Pétert. Hátulról megközelíthető altemplo-

mában egy ráccsal fedett mélyedés jelzi a kereszt helyét (16. kép). (Újabban azt tartják, hogy a kivégzés a Vatikán területén történt.) Ha a Via Garibaldin tovább haladunk lefelé, eljutunk a Via della Lungarán lévő Palazzo Corsinihez (No. 10, képtár) és a Villa Farnesinához (No. 230). Az utóbbi park kis reneszánsz palotájáról másutt már szoltunk [2].

Irodalom

1. Krutsay M.: Római templomok, pápák, szerzetesek. Timp Kiadó. Budapest, 2009.

2. Krutsay M.: A Villa Farnesina. Immun. Szemle. 7/2 (2015), 41–42.

A Szent Ágoston templom néhány kincse

Krutsay Miklós dr.

A római Sant'Agostino in Campo Marzio templomot a mellette lévő kolostorral együtt 1484-ben Giacomo da Pietrasanta építette az ágostonrendiek számára. (A mellette állt, X. sz.-beli San Trifone in Posterula templomot 1746-ban a kolostor bővítése miatt lebontották.) A reneszánsz homlokzat kőanyagát a Colosseum szolgáltatta (1. kép). Háromhajós, pillérsoros, 61 m hosszú templom, 14 oldalkápolnával, dob nélküli kupolával. (Az újkorban elsőként itt építettek a városban belül gömbölyű kupolahéjat.) Az egyedüli templom volt, amely befogadta a kurtizánokat, többen közülük ide is temetkeztek. A

bejáratától jobbra a lévő szoborcsoport: a Szülés Madonnája (Madonna del Parto), Jacopo Sansovinótól (1518, 2. kép). A kegyiszobrot főként a terhes nők keresik fel, Mária segítségét kérve a szüléshez. A bal kereszthajóból nyíló első kápolnában az oltár alatt Szt. Mónika (Szt. Ágoston anyja †387) zöld márvány, újkori ereklvetartó urnája. Balról a falmélyedésben az eredeti szarkofág látható (1455, Isaia da Pisa). A bal első (Cavalletti-) kápolna oltárképe a Zarándokok Madonnája (Madonna dei Pellegrini), olajfestmény Caravaggiótól (1605, 3. kép). A kép annak idején nagy felháborodást váltott ki, mert művész Máriát nem királynőként, angyalok között, hanem a két zarándokkal együtt szegényes viseletben és környezetben ábrázolta. A bal harmadik pillér belső oldalán felül Raffaello freskója Izaiás prófétáról (1512, 4. kép). A robusztus alakon erősen érezhető Michelangelo hatása. A freskó alatt a Madonna és Szt. Anna kis szoborcsoportja (1512, Andrea Sansovino).

1. kép. A Sant'Agostino

2. kép. Madonna del Parto

3. kép. Madonna dei Pellegrini

4. kép. Freskó és szobor a pilléren